

Handleiding bij oefenteksten en toetsen

GROEP 5

Ontwikkeld door HCO en Expertisecentrum Nederlands

Een gezamenlijke uitgave van Bazalt, HCO en Expertisecentrum Nederlands

Uw educatieve partner

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, titel, illustratie, tekst, tekstsoort, de bedoeling van de schrijver, verhaal, verhalende tekst, informatieve tekst, gedicht en vervolgverhaal, alinea, witregel, inspringen, inleiding, kern, slot.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigheden

Oefentekst 1 *Opa* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start **Lesdoel: bespreken (1 min.)**

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de titel, de **illustratie**, lees de eerste zin en de laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? ... Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Vraag na het lezen: *Wie vond het een moeilijke tekst? ...*

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.

- Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
- De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
- De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
- Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 1

- Hoe kunnen we erachter komen welke **titel** het beste past boven deze tekst? ... Deze vraag kun je pas beantwoorden als je de hele tekst gelezen hebt. Om er achter te komen welke titel het best past, moeten we weten waar de tekst over gaat. Wat is het belangrijkste uit deze **tekst**? We kijken naar elk antwoord. Antwoord A: Het eten. Is dat het belangrijkste? ... Nee, het eten is niet het belangrijkste bij dit verhaal. Antwoord B: De man en de vrouw. Draait de tekst om de man en vrouw? ... Nee, ook zij zijn niet het belangrijkste. Antwoord C: Opa. Is de opa in het verhaal belangrijk? ... Ja, de opa heeft een belangrijke rol in de tekst. We kijken ook nog naar antwoord D: De jongen. Is de jongen het belangrijkste onderwerp van de tekst? ... Nee, ook daar gaat de tekst niet om. Dat betekent dat antwoord C het beste antwoord is.*

(Antwoord C: Opa)

- Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven, oftewel wat de **bedoeling van de schrijver** is. Wil hij de mensen vermaken met een **verhaal**? Dan zou antwoord A of B goed zijn. Of wil de schrijver **informatie geven**, zoals antwoord C aangeeft. Of is antwoord D correct en gaat het hier om een **gedicht**? Als we naar deze tekst kijken, dan wordt er geen informatie gegeven en ook is deze tekst geen gedicht. Antwoord C en D zijn dus fout. Het gaat hier om een **verhaal**. Dan moeten we alleen nog kijken of het een **verhalende tekst** is, of een **vervolgverhaal**. Zou er nog een vervolg komen op dit verhaal? Nee, dat lijkt niet logisch. Dat betekent dat antwoord B fout is, en het goede antwoord dus A is.*

(Antwoord A: Verhalende tekst)

- Om erachter te komen welk woord het best past op de plek van 'amper' moeten we eigenlijk weten wat het woord 'amper' in deze zin betekent. Laten we de regel eens lezen. Lees regel 2. Uit deze zin worden we niet veel wijzer. Als we nu ook eens een regel ervoor en erna lezen. Lees regel 1 vanaf "Zijn oren..." tot en met regel 3 "...slurpte hij". Dus volgens de tekst kon de man zijn lepel amper vasthouden en hij morste soep op het tafelkleed. Dat betekent dus dat 'amper' zo iets betekent als 'bijna niet'. Laten we eens naar de antwoorden gaan kijken. Welk antwoord komt het dichtst bij de betekenis 'bijna niet'? Dat zou antwoord B 'nauwelijks' zijn. Laten we dit antwoord eens invullen in de zin. De zin wordt dan: "Aan tafel kon hij zijn lepel nauwelijks vasthouden". Zou dat antwoord passen? Ja, dat antwoord zou wel kunnen passen, want als hij zijn lepel nauwelijks kan vasthouden, is het logisch dat hij gaat morsen. Laten we voor de zekerheid de andere antwoorden ook eens invullen. Vul antwoorden A, C en D ook in de zin in en bespreek deze.*

(Antwoord B: nauwelijks)

4. *Laten we de antwoorden eens doornemen. Antwoord A is 'amper'. Als we de regel met amper lezen (regel 2), weten we dan dat de man vaker onsmakelijk at? Nee, dat wordt niet duidelijk in deze zin. Antwoord B: vaak. Lees regel 3. Dus de man slurpte vaak. Dan weten we dus dat hij het niet voor de eerste keer deed.*
(Antwoord B: vaak)
5. *Waar staat dat hij achter het fornuis moet gaan zitten? Laten we de antwoorden eens doornemen. U leest de antwoorden voor of geeft een beurt. Welke antwoord is zeker fout? ... A en D zijn zeker fout. Dan blijven antwoord B en C over. Welke van de twee zou het beste zijn? ... B zou wel kunnen maar C is nog net iets beter: ze wilden hem liever niet zien eten!*
(Antwoord C: Omdat ze hem niet graag zagen eten.)
6. *Als je het woord 'bedroefd' kent, kun je het goede antwoord misschien meteen aankruisen. Wat kun je doen als je het woord niet kent? ... Laten we in de tekst een stukje voor het woord en een stukje erna gaan lezen. Lees regel 9 vanaf "Opa kreeg..." tot en met regel 11 "... met tranen." Opa kreeg dus tranen in zijn ogen. Welk gevoel zou daar het beste bij passen als we naar de antwoorden kijken? Wanneer krijg je tranen? ... Als je verdrietig bent.*
(Antwoord D: verdrietig)
7. *Wie gaf de oude man een uitbrander? Waar staat dat in de tekst? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Het staat in regel 13 en 14. Laten we die zin nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees regel 13 vanaf "De jonge..." tot en met "een uitbrander". Wie gaf volgens deze zin de opa nu een uitbrander? Juist, de jonge vrouw. Laten we eens naar de antwoorden kijken. De jonge vrouw staat niet bij één van de antwoorden, dus moeten we gaan kijken wie de jonge vrouw is. Hoe kunnen we daar achter komen? ... Laten we een stuk terug lezen. Lees de eerste alinea van de tekst. In regel 3 staat dat de oude man woonde bij zijn zoon en schoondochter. Wie was de jonge vrouw dus? Ja, zijn schoondochter.*
(Antwoord C: zijn schoondochter)
8. *Waar staat dat de oude man uit een houten kom moest eten? Laten we de antwoorden eens doornemen. A zou kunnen, B ook, C niet, maar D weer wel. Drie antwoorden die wel kunnen, maar we moeten het beste antwoord eruit kiezen. Hiervoor moeten we weer **zoekend lezen**. Het staat in regel 15 en 16. Laten we het hele stukje nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees vanaf regel 12 "Toen op..." tot en met regel 16 "... daaruit eten." Waarom moest de oude man nu uit een houten kom eten? In regel 13 staat het geschreven: het viel op de grond en brak in een heleboel stukken. Staat een soortgelijk antwoord erbij? Ja, antwoord D, dat is het beste antwoord.*
(Antwoord D: Omdat hij zijn bord brak.)
9. *Waar in de tekst staat dat de man en vrouw gingen huilen? Ook hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Dat staat in regel 23. Laten we het stukje nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees vanaf regel 17 "Op een..." tot en met regel 13 "... te huilen." Waarom gingen de man en vrouw huilen? Dat staat eigenlijk niet in de tekst geschreven. Wat gebeurt er in dit stukje tekst? Juist, de jongen maakt een kom voor zijn ouders. Waarom doet hij dat? ... Hij zegt dat hij die maakt, zodat zijn vader en moeder hieruit kunnen eten als hij groot is. Waarom zouden de man en de vrouw daarom gaan huilen? Laten we eens naar de antwoorden kijken. Neem de antwoorden door. De man en vrouw gingen huilen, omdat ze ineens begrepen dat zij ook oud zouden worden. En dan zouden ze niet graag zo behandeld worden.*
(Antwoord D: Omdat ze begrepen dat zij ook oud zouden worden.)
10. *Welke zin is niet waar? Als je de tekst goed gelezen hebt en steeds goed hebt nagedacht, weet je het antwoord misschien wel. We nemen de antwoorden één voor één door. A. Opa was boos omdat hij niet meer aan tafel mocht zitten. Is dat waar? ... Nee, opa was niet boos, maar verdrietig. Deze zin is dus niet waar. Om zeker te zijn van ons antwoord controleren we toch de rest van de mogelijkheden ook nog even. Antwoord B: Opa woont bij de jongen in één huis. Dat klopt (regel 3 en 4). Antwoord C: De jongen maakt inderdaad een kom voor zijn vader en moeder (regel 20 t/m 22). Antwoord D: De man en vrouw hadden spijt. Dit staat niet precies zo beschreven, maar de man en vrouw vroegen opa wel weer aan de tafel te komen eten (regel 24). Dus het lijkt er inderdaad op dat ze spijt hebben.*
(Antwoord A: Opa was boos omdat hij niet meer aan tafel mocht zitten.)

11. Hoeveel **alineas** heeft deze tekst? Wat zijn alinea's? ... Dat zijn kleine stukjes tekst die gescheiden zijn door een **witregel** of die **inspringen**. Als we naar de tekst kijken, springen de regels dan in of staan er witregels tussen de alinea's? ... Ja, witregels. Hoeveel alinea's tel je nu?

(Antwoord C: vier)

12. Weten jullie waar **de inleiding** begint? ... Bij regel 1, want dat is het begin van de tekst. In de inleiding maak je meestal kennis met de hoofdpersonen en de plaats waar het verhaal speelt. En waar begint **het slot** van dit verhaal? ... Bij de laatste alinea. Dat is bij regel 17. Wat is dan het goede antwoord? Je weet nu waar de inleiding en het slot staan, maar hoe zou je die twee middelste alinea's dan kunnen noemen? ... **de kern!**

(Antwoord A: De inleiding begint met regel 1 en het slot met regel 17.)

Antwoorden

1. C
2. A
3. B
4. B
5. C
6. D
7. C
8. D
9. D
10. A
11. C
12. A

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, titel, illustratie, zoekend lezen, samenvatting, de bedoeling van de schrijver, tekstsoort, gebruiksaanwijzing, fantasieverhaal, informatieve tekst en nieuwsbericht.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigdheden

Oefentekst 2 *Legoland* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustratie**, lees de eerste en laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? ... Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Wie vond het een moeilijke tekst? ...

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.

4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerminder lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 2

1. *Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaaltje over Legoland vertellen. Het lijkt een beetje op een **samenvatting**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Laten we eens naar de antwoorden kijken. Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A of B? ... Nee, dat lijkt me niet want dan hebben we geen idee waar het verhaal over gaat. Antwoord C, zou het verhaal daarmee kunnen beginnen? ... Dat zou best kunnen. Kijken we nog even verder. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord D? ... Nee, want in die zin wordt gesproken over later, zonder dat we weten wat er daarvoor is gebeurd. En antwoord E, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Ja dat zou ook best kunnen. Welk antwoord is nu beter, C of E? ... Antwoord E, want dat antwoord is de beste beginzin.*
(Antwoord E: Legoland is een attractiepark in Denemarken.)
2. *Het woord 'het' in zin 3 slaat op een ander woord. Om te weten te komen waar een woord op slaat, moet je een stukje terug lezen. Je kunt je hierbij afvragen: Wat is net zo groot als 15 voetbalvelden? Lees regel 1 tot en met regel 4 "... in Amerika." Misschien weet je het antwoord nu. Anders kun je bedenken: Wat zou je in plaats van 'het' kunnen invullen in de zin? Welke antwoorden zijn niet logisch? ...*
(Antwoord C: Legoland)
3. *De vraag is: Wat betekent miniatuurwereld? Als dat een onbekend woord voor je is, kun je **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** gebruiken. Wat kun je doen om erachter te komen wat het woord miniatuurwereld betekent? ... Ja, de tekst ervoor en erna lezen en goed nadenken wat het zou kunnen zijn. Laten we dat eens gaan doen. Lees regel 6 vanaf "In Legoland..." tot en met regel 12 "...te drukken". In de laatste zin las ik net miniland. Wat betekent mini? ... Klein! Als we nu eens naar de antwoorden kijken. Welk antwoord zal dan het beste zijn? ...*
(Antwoord B: zeer kleine wereld)
4. *Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ... Antwoord A, B en C kunnen niet. Antwoord D is het juiste antwoord.*
(Antwoord D: twintig keer zo klein als in het echt)
5. *Om erachter te komen welk woord het best past op de plek van 'activeren' moeten we eigenlijk weten wat het woord 'activeren' in deze zin betekent. Daarvoor kunnen we **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** gebruiken. Laten we de tekst ervoor en erna lezen en goed nadenken wat het zou kunnen zijn. Lees vanaf regel 10 "Alleen al..." tot en met regel 13 "... en dergelijke". Dus door op knopjes te drukken kan het*

miniland worden geactiveerd. Er gaan dan bijvoorbeeld bruggen open. Dat betekent dus dat activeren ervoor zorgt dat er iets gebeurt. Laten we eens naar de antwoorden gaan kijken. Welk antwoord past nu het beste in de zin? ... Antwoord A: in beweging brengen. Want: wanneer je het miniland aanzet door op de knopjes te drukken, gaan bijvoorbeeld bruggen open.

(Antwoord A: in beweging brengen)

6. Wat is er speciaal aan Legoland Duitsland? Nu moeten we **zoekend lezen**. Waar wordt Duitsland genoemd in de tekst? In regel 5 maar er staat verder niets bij. In regel 16 staat Duitsland ook genoemd. Laten we dat stukje tekst eens doorlezen. Lees vanaf regel 16 "In Legoland..." tot en met regel 17 "...vissen zwemmen." Wat is er nu speciaal in Legoland Duitsland? ... Laten we eens naar de antwoorden kijken. Welk antwoord lijkt het meest logische?

(Antwoord A: de onderwaterwereld)

7. Waarom moest het Lego eerst getest worden? Waar staat dat ook alweer? We moeten weer **zoekend lezen**. In regel 19 t/m 21 wordt over dat testen gepraat. Laten we een stukje verder lezen, dan wordt het misschien uitgelegd. Lees regel 21 en 22 "Dit was ..." t/m "... water gebruikt." Als we nu eens de antwoorden lezen, welk van de antwoorden komt dan in dit stukje tekst terug? ...

(Antwoord C: Omdat niet bekend was wat er met het Lego zou gebeuren in zout water.)

8. Welke zin is waar? Bekijk de antwoorden. Welke zijn niet waar? Antwoord D is zeker niet waar, dus die valt af. Door **zoekend te lezen**, kunnen we opzoeken of antwoord A waar is. Getallen zijn namelijk snel te vinden. Als ik de tekst zoekend lees, kom ik het getal 70 niet tegen. Wel het getal 50 in regel 6. Antwoord A is dus niet waar. Antwoord C en D zijn zeker ook niet waar. Blijft over antwoord B. Klopt dat antwoord? Zijn er vijf Legoparken? Lees vanaf regel 3 "In 1968..." tot en met "... in Amerika." Er zijn later dus vier parken gebouwd, plus het park in Denemarken. Dat maakt samen vijf parken. Dus antwoord B is waar.

(Antwoord B: Er zijn in de wereld vijf parken van Legoland.)

9. "In welke zin staat dit stukje het **best** omschreven." Dat is een moeilijke zin. Wat betekent die zin? ... Ze willen weten welk antwoord een goede **samenvatting (strategie 7)** is van regel 23 en 24. Welk antwoord is de beste samenvatting van regel 23 en 24? Antwoord A niet, want er staat niet dat Legoland vooral leuk is voor kinderen. Antwoord B zou misschien wel kunnen want dat gaat over een achtbaan. C lijkt me niet goed. D zou wel weer kunnen. Nu moeten we kiezen tussen B en D. Wat is de beste samenvatting voor regel 23 en 24? Dat is antwoord D: Legoland is niet alleen leuk voor Legoliefhebbers. Dat is eigenlijk het belangrijkste van dat stukje en dus een betere samenvatting dan B.

(Antwoord D: Legoland is niet alleen leuk voor Legoliefhebbers.)

10. Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven, ofwel wat de **bedoeling van de schrijver** is. Welk antwoord is in ieder geval niet goed? Antwoord C, het is geen **gebruiksaanwijzing** en ook antwoord D, een **fantasieverhaal**, lijkt niet logisch. Laten we naar de andere antwoorden kijken. Wil de schrijver de mensen **informatie** geven? Dan zou antwoord A goed zijn. Of is het een **nieuwsbericht** in een krant (B)? ... Nee, daar lijkt het niet op. Dan blijft over antwoord A.

(Antwoord A: een informatieve tekst)

Antwoorden

1. E
2. C
3. B
4. D
5. A
6. A
7. C
8. B
9. D
10. A

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, titel, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, titel, illustratie, alinea, synoniem, samenvatting, kopje, letterlijk, hoofdgedachte bepalen, bedoeling van de schrijver, tekstsoort, informatieve tekst, sprookje, nieuwsbericht, verhaal en verhalende tekst.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigdheden

Oefentekst 3 *Bliksem* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustratie**, de eerste en de laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Wie vond het een moeilijke tekst? ...

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.

4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 3

1. *Als je weet wat het woord 'spectaculair' betekent, kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, kun je **strategie 3** toepassen (**Woorden leren uit het verhaal**). Laten we de eerste **alinea** eens lezen en goed nadenken wat het zou kunnen zijn. Door de alinea te lezen, zijn we niet veel wijzer geworden. Wat zouden we nog meer kunnen doen? ... Ja, we kunnen de antwoorden één voor één invullen in plaats van 'spectaculair'. Welk antwoord past nu het beste in de zin? ... Antwoord A: 'zeldzaam' niet, want er staat in de zin dat bliksem vaker voorkomt dan je denkt, dus dan is het niet zeldzaam. Antwoord B: 'zomers' ook niet, want er staat in de alinea dat onweer het hele jaar kan voorkomen. Antwoord C: opzienbarend. Dat woord zou misschien wel kunnen. Laten we nog even naar antwoord D kijken: veel voorkomend. Antwoord D is niet logisch, want dan staat er twee keer in de zin dat het veel voorkomt. Het goede antwoord moet dus toch C zijn. Opzienbarend betekent ongeveer hetzelfde als spectaculair. Je zou de twee woorden **synoniemen** kunnen noemen.*
(Antwoord C: opzienbarend)
2. *Welke zin is niet waar? Als je de tekst goed gelezen hebt en steeds goed hebt nagedacht, weet je het antwoord misschien wel. We bekijken de antwoorden. Antwoord A: In Nederland komt onweer meestal in de zomer voor. Is dat waar? ... Even **zoekend lezen** ... Ja, dat staat in regel 5 en 6. Antwoord B: Bliksem komt het hele jaar door voor. Is deze zin waar? Waar kunnen we dat vinden? ... Ja, deze zin is ook waar. Dat staat in regel 5. Antwoord C: Bliksem heeft altijd de vorm van een schicht. Is dat waar? ... Waar kunnen we dat lezen? ... Nee, in alinea 2, regel 13 staat dat er bij bliksem niet altijd een vonk in de vorm van een schicht zichtbaar is. Deze zin is dus niet waar. We kijken voor de zekerheid nog naar antwoord D: Bliksem kan warmer zijn dan de buitenkant van de zon. Waar kunnen we dit vinden? Dit staat in alinea 4, namelijk in de regels 25 en 26. Deze zin is wel waar.*
(Antwoord C: Bliksem heeft altijd de vorm van een schicht.)
3. *Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaal over bliksem vertellen. Het is een soort **samenvatting** (**strategie 7**). Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A? Nee, dat lijkt me niet want dan hebben we geen idee waar het verhaal over gaat. Antwoord B is een vraag. Zou het verhaal daarmee kunnen beginnen? ... Dat zou misschien kunnen. Laten we even verder kijken. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord C? ... Nee, want in die zin wordt uitgelegd wat je moet doen, alleen heb je dan nog geen idee waarom je dat moet doen. Antwoord D, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Nee, ook niet, want in die zin hebben ze het over een vraag, terwijl we dan niet weten over welke vraag ze het hebben. Zou het verhaal kunnen beginnen met antwoord E? ... Nee, want ook dan weten we niet waar de tekst over gaat. Het moet dus B zijn.*
(Antwoord B: Hoe weet je of onweer dichtbij is of veraf?)

4. Wanneer spreek je van weerlicht? Dat heb ik ergens gelezen. Waar stond dat ook alweer? We gaan **zoekend lezen**. ... Het staat in de tweede **alinea**, regel 14. Lees vanaf regel 13 t/m 15: "Niet altijd ... de donderslag." Wanneer spreek je nu van weerlicht? ... Ja, als alleen de wolken oplichten. Welk antwoord hoort hierbij? ... (Antwoord D: Als er geen schicht zichtbaar is en alleen de wolken oplichten.)
5. Welk **kopje** past het best boven alinea 2? Om er een kopje (een **titel**) boven te kunnen zetten, moet je weten waar die alinea over gaat. Je moet eigenlijk bepalen wat de **hoofdgedachte (strategie 6)** is van dat stukje. Wat is nu het belangrijkste uit deze alinea? Waar draait het om? Laten we naar de antwoorden kijken. Welke antwoorden zijn zeker niet goed? C en D. We moeten nu kiezen tussen A en B. Gaat het over hoe vaak het onweert? Nee, dat staat in alinea 1. Dus het goede antwoord is B. (Antwoord B: Hoe ontstaat onweer?)
6. Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ... (Antwoord C: de donderslag)
7. Wat past het beste op plaats 2? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** weer goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ... (Antwoord A: heel dichtbij)
8. Waarom kan bliksem gevaarlijk zijn? Ik heb ergens gelezen dat bliksem gevaarlijk kan zijn. Om dat te vinden moeten we **zoekend lezen**. ... Het staat in de laatste regel van de tweede **alinea**, regel 23. Misschien wordt het gevaar in de volgende alinea uitgelegd. Lees de derde alinea. Er staat niet letterlijk wat er nu zo gevaarlijk is. Laten we naar de antwoorden kijken. Welk antwoord is het meest logische? Wat is gevaarlijk? ... (Antwoord C: Omdat de bliksem gloeiend heet is.)
9. Welk **kopje** past het best boven alinea 3? Om er een kopje (een **titel**) boven te kunnen zetten, moet je weten waar die alinea over gaat. Je moet eigenlijk bepalen wat de **hoofdgedachte (strategie 6)** is van dat stukje. Wat is nu het belangrijkste uit deze alinea? Waar draait het om? Laten we naar de antwoorden kijken. Gaat het over wat de snelheid van het licht is, zoals in antwoord A staat? ... Ja, dat wordt wel genoemd. B: Gaat het in alinea 3 over hoe ver bliksem van je af is? ... Ja, in de alinea wordt uitgelegd hoe je kunt weten hoe ver bliksem van je af is. Laten we nog naar de andere antwoorden kijken. Gaat het in alinea 3 over het berekenen van de donderslag? ... Nee, het gaat niet over het berekenen van de donderslag, maar over het berekenen van de afstand van bliksem. Dit antwoord is dus niet goed. Antwoord D: De gevaarlijke bliksem. Gaat het in alinea 3 over de gevaarlijke bliksem? ... Het wordt wel genoemd, helemaal aan het eind van de alinea. Maar de hele alinea gaat daar niet over. Wat is de beste hoofdgedachte?... Antwoord B. (Antwoord B: Hoe ver is de bliksem van je af?)
10. Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaal over bliksem vertellen. Het is een soort **samenvatting (strategie 7)**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A? Nee, dat lijkt me niet want in deze zin wordt een uitleg gegeven, maar we weten verder nog niet waar dit over gaat. Kijken we naar antwoord B. Zou de samenvatting met deze zin kunnen beginnen? ... Ja, dat zou kunnen want deze zin is heel algemeen. Kijken we nog even naar de andere antwoorden. Antwoord C, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Nee, want we hebben geen idee waar deze zin over gaat. Antwoord D, zou de samenvatting hiermee kunnen beginnen? ... Nee, want in deze zin hebben ze het over later, terwijl we niet weten wat daarvoor is gebeurd. Antwoord E, kan de samenvatting daarmee beginnen? Nee, want ook dan weten we niet waar het verhaal over gaat. (Antwoord B: Licht verplaatst zich supersnel.)
11. Wat wil de schrijver aangeven met 'zelfs'? Wat is de **bedoeling van de schrijver** met dit woord? Wanneer gebruik je het woord 'zelfs'? ... Als je wilt aangeven dat iets toch wel heel bijzonder is. Lees regel 26 en 27: Zelfs metalen als ijzer of koper smelten door een blikseminslag. Laten we de antwoorden eens doornemen. Antwoord A kan niet, want de bliksem slaat wél in ijzer of koper, dat staat in de zin die we net gelezen hebben. Antwoord B en C passen ook niet echt bij die zin. Dus dan is het antwoord D: Dat ijzer en

koper normaal niet zo snel smelten. Zou dat kunnen? ... Ja, het is heel bijzonder dat ijzer en koper smelten, dat gebeurt normaal niet zo snel.

(Antwoord D: Dat ijzer en koper normaal niet zo snel smelten.)

12. *Om erachter te komen waar de zin het beste in de tekst past, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om **nauwkeurig te lezen** en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** te gebruiken. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 28, omdat het in die zin gaat over doodgaan door bliksem. Dan is het dus logisch om op dit onderwerp door te gaan.*

(Antwoord C: Achter: ... dood gaan. (r. 28))

13. *Waaruit bestaat bliksem? Dat heb ik ergens gelezen. Waar stond dat ook alweer? Om dat te vinden moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de laatste regel van de tekst.*

(Antwoord A: Uit elektriciteit.)

14. *Wat is de **bedoeling van de schrijver** met deze tekst? Laten we de antwoorden eens doornemen. Welk antwoord kan zeker niet? ... Antwoord A. Maar antwoord B, C en D kunnen alle drie wel. Welk antwoord moeten we nu uitkiezen? Welk antwoord is het meest compleet? ... Antwoord C en D kloppen wel, maar gaan maar over een kleine stukje van de tekst. Antwoord B gaat over de hele tekst, dus dat is het beste antwoord.*

(Antwoord B: Hij wil uitleggen wat bliksem is en hoe gevaarlijk onweer is.)

15. *Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven. Wil hij informatie geven, door een **informatieve tekst** te schrijven zoals in antwoord A staat? Of heeft hij een **sprookje** geschreven? Is dit een **nieuwsbericht** in de krant? Of gaat het hier om een verhaal en hebben we dus een **verhalende tekst** gelezen? Welke antwoorden zijn zeker niet goed? ... Antwoord B, C en D. Deze tekst is geen sprookje en ook geen nieuwsbericht of verhaal. Het is een informatieve tekst. De schrijver wil de lezer informatie geven over onweer en bliksem.*

(Antwoord A: informatieve tekst)

Antwoorden

1. C
2. C
3. B
4. D
5. B
6. C
7. A
8. C
9. B
10. B
11. D
12. C
13. A
14. B
15. A

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, illustratie, meervoud, enkelvoud, voorkennis gebruiken, zoekend lezen, synoniem, uitdrukking, letterlijk, figuurlijk, lay-out, verhalende tekst, informatieve tekst, instructieve tekst, recept, gebruiksaanwijzing, bronvermelding, anekdote, volksverhaal, sprookje, samenvatting, inleiding.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigheden

Oefentekst 4 *Puppy's te koop* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. (N.B. Noem niet de titel van de tekst, want bij vraag 2 moeten de kinderen zelf de beste titel uitkiezen.)

Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **illustratie** en lees de eerste en laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Wie vond het een moeilijke tekst?

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

*Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.

3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 4

1. *Welke titel past het best boven de tekst? Deze vraag kun je pas beantwoorden als je de hele tekst gelezen hebt. Laten we eens naar de antwoorden kijken. Waar gaat het in de tekst vooral over? Over bolletjes wol? ... Nee. Over de boer? ... Ook niet. Over puppy's die te koop zijn? Ja, dat zou het goede antwoord kunnen zijn. Voor de zekerheid kijken we nog even naar antwoord D. Nee, dat is het niet. Dus antwoord C is goed.*
(Antwoord C: Puppy's te koop)
2. *Wat is een puppy? Misschien ken je het woord 'puppy'. Dan kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, kun je **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** toepassen. Laten we eens in de tekst kijken, in het begin. Lees regel 1 t/m 3: "Een boer ... de weg." Lees je hier iets wat je kan helpen met de betekenis van het woord puppy? ... Een puppy is dus een jonge hond. Waarom kan antwoord D niet? ... D gaat over een nest jonge honden. Dat is **meervoud**. Puppy is **enkelvoud**, dus het antwoord moet ook enkelvoud zijn.*
(Antwoord B: een jong hondje)
3. *Waar zijn de puppy's in de tekst te koop? Laten we de antwoorden eens bekijken. Welk antwoord is het meest logisch? ... De boerderij. Hoe weet je dat? Het staat niet in de tekst, maar als je je eigen **voorkennis gebruikt** (**strategie 1: Wat weet ik er al van?**), dan kun je het toch weten. Het verhaal gaat over een boer. En jullie weten vast wel waar een boer woont. ... Op een boerderij. Dus door je eigen kennis te gebruiken, kun je soms het antwoord ook vinden.*
(Antwoord B: Op een boerderij.)
4. *Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logisch? ...*
(Antwoord D: hoofd)

Extra info: Je hoofd laten hangen is ook een **uitdrukking**. In deze tekst wordt 'je hoofd laten hangen' **letterlijk** bedoeld. De jongen liet zijn hoofd hangen van teleurstelling, dat kon je zien. Maar een uitdrukking wordt meestal **figuurlijk** gebruikt. 'Je hoofd laten hangen' als uitdrukking betekent 'de moed laten zakken'. Dus als iemand de moed laat zakken, laat hij dan altijd ook echt zijn hoofd hangen? ... Nee, dat hoeft niet. De uitdrukking is dan **figuurlijk** bedoeld.

5. *Waar past deze zin het best? Om daar achter te komen, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Welke antwoorden zijn zeker niet goed? ... Ja, antwoord C en D, want bij antwoord C laat de jongen de boer zien dat hij gehandicapt is, dan is het niet logisch dat zijn ogen daarbij stralen. En bij antwoord D staat dat de boer tranen in zijn ogen had, dus ook in die zin is het niet logisch dat zijn ogen stralen. Past de zin nu het beste op de plek van antwoord A of B? ... Ja, achter antwoord B, omdat de jongen daar de kleine hondjes ziet en daar heel blij van wordt.*
(Antwoord B: Achter: ... het hek. (r. 15))
6. *Wie is Dolly? Waar in de tekst wordt gesproken over Dolly? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 13. Om de vraag te kunnen beantwoorden lezen we een stukje ervoor en erna. Lees regel 12 t/m 17: "Ik heb ... het hondenhek." Wie is Dolly nu? Laten we de antwoorden bekijken. Welke antwoorden vallen er gelijk af? ... Ja, antwoord B, want in de tekst komt de vrouw van de boer niet voor. Is Dolly dan één van de puppy's? ... Nee, want in de tekst staat geschreven dat Dolly gevolgd werd door de vier bolletjes wol, dus de vier puppy's. Is Dolly dan de moeder van de puppy's of het manke hondje?*
(Antwoord C: De moeder van de puppy's.)
7. *Waarom worden de hondjes uit het verhaal bolletjes wol genoemd? Lees regel 14 en 15. Waarom worden de hondjes bolletjes wol genoemd? Welke antwoorden vallen er gelijk af? ... Antwoord A, B en D. Je kunt namelijk geen wol spinnen van hun vacht, het zijn geen gebreide hondjes en ook staat nergens in de tekst geschreven dat de boerin van breien houdt. Antwoord C blijft over.*
(Antwoord C: Omdat ze net zo zacht zijn als wol.)
8. *Wat past het beste op plaats 2? We vullen de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijken dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is (**strategie 2: Begrijp ik wat ik lees?**). Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logisch? ... Dat is antwoord A: terwijl. Terwijl betekent 'op hetzelfde moment'. De jongen zegt iets en op hetzelfde moment wijst hij, dus 'terwijl' is het goede antwoord.*
(Antwoord A: terwijl)
9. *Wat betekent 'Hij is mank'? Hier kun je **strategie 3** toepassen (**Woorden leren uit het verhaal**). We lezen regel 24: Hij kan niet rennen of spelen zoals de andere hondjes, hij is mank. Staat er in die zin iets wat ons kan helpen om erachter te komen wat mank betekent? ... Als we dan nu naar de antwoorden kijken, welk antwoord is dan goed?*
(Antwoord A: Hij kan niet goed lopen.)
10. *Waarom wil de jongen juist het manke hondje hebben? Hiervoor moeten we weer **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... De jongen zegt in regel 29: ik kan zelf ook niet zo goed rennen en hij heeft iemand nodig die hem begrijpt. Laten nu we de antwoorden eens bekijken. Staat er een antwoord bij dat hierop lijkt en hierbij past?*
(Antwoord D: Omdat de jongen zelf ook mank is.)
11. *Hoeveel puppy's heeft de boer? Pas op! Dit is een instinker. Hoeveel puppy's heeft de boer? ... Je zult waarschijnlijk gelijk denken: vier. Maar als je de tekst **nauwkeurig** hebt gelezen, dan kom je er achter dat dit niet klopt. Waar in de tekst wordt dit uitgelegd? ... Lees regel 14 t/m 20: "Uit het ... te houden". Als je deze tekst nauwkeurig leest, hoeveel hondjes heeft de boer dan?*
(Antwoord C: vijf)
12. *Hoeveel puppy's wil de boer verkopen? We zijn er net achter gekomen dat de boer vijf puppy's heeft, maar hoeveel wilde hij er verkopen? ... Waar staat dit in de tekst? Hiervoor moeten we weer **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Je kunt het in deze tekst ook aan bijzonderheden in de **lay-out** zien. In regel 2 staat namelijk een vierkant, met daarin geschreven '4 puppy's te koop'. Dus wat is dan het goede antwoord? ...*
(Antwoord B; vier)
13. *Waarom krijgt de boer tranen in zijn ogen? Welke antwoorden zijn zeker niet goed? ... De antwoorden B, C en D. In de tekst wordt niks geschreven over een verkouden boer. Ook wil de boer het hondje wel missen, want anders zou hij hem niet gratis meegeven. Verder klopt antwoord D ook niet, want de boer heeft het manke hondje al laten zien.*
(Antwoord A: Omdat de boer ontroerd is door wat de jongen zegt.)

14. Wat voor soort tekst is dit? Is het een **informatieve tekst**; een tekst waarin informatie gegeven wordt (antwoord A)? Nee. Is het een **verhalende tekst** (antwoord B)? Ja. Nog even de andere antwoorden bekijken. Het is geen **instructieve tekst**; er wordt geen instructie gegeven (antwoord C) met een uitleg hoe je iets moet doen (zoals bij een **recept** of een **gebruiksaanwijzing**). Het is ook geen **krantenartikel** (antwoord D). Dus B is inderdaad het goede antwoord. Kijk ook even onderaan bij de **bronvermelding**. Daar staat dat de tekst komt van een website met **anekdotes**. Anekdoten zijn **volksverhalen** of grappige **sprookjes**. Een anekdote is dus een speciaal soort verhaal.

(Antwoord B: een verhalende tekst)

15. Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaaltje over de puppy's vertellen. Het is een soort **samenvatting**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Laten we eens naar de antwoorden kijken. We zijn op zoek naar een goede beginzin, zodat we weten waar de samenvatting over gaat. Welke zin geeft een korte **inleiding**?

(Antwoord D: Een boer had een nest met puppy's.)

Antwoorden

1. C
2. B
3. B
4. D
5. B
6. C
7. C
8. A
9. A
10. D
11. C
12. B
13. A
14. B
15. D

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, titel, illustratie, tussenkopjes, samenvatten, samenvatting, inleidende zin, verwijzen naar, meervoud, enkelvoud, alinea, letterlijk, figuurlijk, inleidende zin, tegenovergestelde, hoofdgedachte bepalen, conclusie.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigheden

Oefentekst 5 *Het Klokhuis* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustratie**, de **tussenkopjes**, de eerste en de laatste regel.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Wie vond het een moeilijke tekst? ...

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.

4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 5

1. *Welke zin is niet waar? Als je de tekst goed gelezen hebt en steeds goed hebt nagedacht, weet je het antwoord misschien wel. We nemen de antwoorden één voor één door. Antwoord A: Tot 1988 waren er nog maar twee netten op televisie. Is dat waar? Om daarachter te komen moeten we terug kijken in de tekst en **zoekend lezen**. ... Ja, in regel 3 en 4 staat dat er in 1988 een derde net bij kwam op televisie. Voor die tijd waren er dus maar twee netten. Antwoord B: Het Klokhuis was het eerste kinderprogramma in Nederland. Waar kunnen we dat vinden? ... In regel 7 staat dat Sesamstraat er al was voor kinderen tot zes jaar. Dus Het Klokhuis was niet het eerste kinderprogramma. We kijken voor de zekerheid nog even naar antwoord C en D. Voor kinderen tot 6 jaar was er het programma Sesamstraat. ... Ja dat klopt, dat hebben we net gelezen. En het nieuwe kinderprogramma was voor oudere kinderen? ... Ook dat klopt, want er staat in regel 7 en 8 dat er voor oudere kinderen geen opvolger was en dat zo het idee is ontstaan voor een nieuw programma. Antwoord B is niet waar en dat is dus het goede antwoord.*

(Antwoord B: Het klokhuis was het eerste kinderprogramma in Nederland.)

2. *Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaal vertellen. Het is een soort **samenvatting**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Hiervoor zijn we op zoek naar een algemene, **inleidende zin**, zodat we weten waar het verhaaltje over gaat. Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A? Nee, dat lijkt me niet want dan hebben we geen idee waar het verhaal over gaat. Antwoord B, zou het verhaal daarmee kunnen beginnen? ... Ja, dat zou best kunnen, want nu weten dat het gaat over een nieuw televisienet. Laten we nog even verder kijken. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord C? ... Nee, want in die zin wordt uitgelegd dat je mensen nodig hebt, alleen heb je dan nog geen idee waarvoor je deze mensen nodig hebt. Antwoord D, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Nee, ook niet, want in die zin wordt gezegd dat er daar nog geen programma's voor waren, maar we weten niet waar het woordje daar **naar verwijst**, dus wat er met daar wordt bedoeld. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord E? ... Nee ook niet.*

(Antwoord B: In 1988 kreeg Nederland een derde televisienet, Nederland 3.)

3. *Hoe moest het nieuwe programma worden? Dat heb ik ergens gelezen. Waar stond dat ook alweer? Om dat te vinden moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de laatste regels van de eerste **alineea**, regel 8, 9 en 10. ... Hoe moest het nieuwe programma nu worden? Lees de antwoorden **nauwkeurig**, want ze lijken op elkaar. B, C en D zijn niet goed, want daar staat bij: saai (B), niet leuk (C), niet netjes (D). Dat kan niet kloppen. Het juiste antwoord is dus A.*

(Antwoord A: informatief, netjes en leuk maar niet saai)

4. Wat is een reportage? Ook dat heb ik in de tekst gelezen. Waar stond dat ook alweer? Om dat te vinden moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 14. Laten we de tekst ervoor en erna lezen. Lees regel 13 t/m 17: "Elke aflevering ... op tv." Welk antwoord is nu het juiste?
(Antwoord C: Een soort verslag met informatie op de radio of tv.)
5. Waarom heeft het programma Het Klokhuis zo'n succes? Ook dit heb ik in de tekst gelezen. Waar stond dat ook alweer? ... We gaan **zoekend lezen**. Het staat in regel 17. Lees regel 17 t/m 19: "Het bleek ... (de toneelstukjes)." Welk antwoord is nu het juiste?
(Antwoord D: Omdat elk thema op een serieuze én grappige manier uitgewerkt wordt.)
6. Waar past deze zin het best? Om daar achter te komen, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Je kijkt of de tekst nog te begrijpen is als je die zin erbij zet. Op welke plaats past de zin het best? We bekijken de antwoorden. Antwoord A: Achter "... leuk was."? Nee, dat is niet logisch. Daar staat niets over hoe Het Klokhuis werkt. Achter B? Dat kan ook niet, want daar gaat het over de betekenis van het woord 'reportage'. C zou wel kunnen, want daar gaat het wel over hoe Het Klokhuis werkt. D past weer niet. Het juiste antwoord is dus C.
(Antwoord C: Achter: ... (de toneelstukjes). (r. 19))
7. Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp je wat je leest?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Soms is het handig ook een stukje ervoor en erna te lezen. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ... Antwoord C: is onbekend. Dat klinkt logisch, want daarna staat: Niemand weet het precies.
(Antwoord C: is onbekend)
8. Wie worden er bedoeld met het woordje 'men'? Laten we die **alinea** nog eens **nauwkeurig lezen**. Lees alinea 3. Het woord men **verwijst naar** een ander woord, dat zou eerder genoemd kunnen zijn. Maar daarvoor staat er niets over. Maar waarop slaat dit woordje dan? Laten we de antwoorden eens bekijken. Antwoord A: Onbekenden. Zou dat kunnen kloppen? ... Ja, want er is niet bekend wie de naam heeft bedacht, dus 'men' zou kunnen slaan op onbekenden. Kijken we nog naar de andere antwoorden. Antwoord B: De mensen die Het Klokhuis maakten. Wie hebben de naam voor het programma gemaakt? Ja, dat zouden de makers van het programma wel kunnen zijn. Antwoord C: Ben Klokman. ... Dat kan het goede antwoord niet zijn, want 'men' is **meervoud** en Ben Klokman is één persoon, dus **enkelvoud**. Antwoord D: de mensen die naar het klokhuis keken. Is het logisch dat deze mensen de naam hebben bedacht? ... Nee. Nu moeten we nog kiezen tussen A en B. Wat is het meest logisch? ... Antwoord B.
(Antwoord B: De mensen die Het Klokhuis maakten.)
9. Welk woord kun je op de plaats van 'waarschijnlijk' zetten? Als je het woord kent, kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, kun je **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** gebruiken. We lezen een stukje van de tekst ervoor en een stukje erna. Lees **alinea 3**. Het antwoord is niet in de tekst te vinden. Nu moeten we gaan kijken welk van de antwoorden dezelfde betekenis heeft als 'waarschijnlijk'. Twee woorden die dezelfde betekenis hebben, worden ook wel **synoniemen** genoemd. We zijn nu dus op zoek naar een synoniem voor het woord 'waarschijnlijk'. Als je het niet weet, moet je raden. Wat is het meest logisch? ... Antwoord A.
(Antwoord A: vermoedelijk)
10. Hoe heeft Nina Het Klokhuis gered? Waar kunnen we dit in de tekst vinden? ... Om dat te weten moeten we de tekst **zoekend lezen**. Let op het **kopje**: Nina de Waal. In die alinea staat er vast meer over. Op welke manier kun je het beste actie voeren? Welk van de antwoorden is nu de juiste? ...
(Antwoord D: Door een handtekeningenactie te starten.)
11. Wat bedoelt de schrijver met 'boze plannen'. Laten we regel 29 t/m 31 nog eens **nauwkeurig lezen**. Met boze plannen wordt niet **letterlijk** bedoeld dat de plannen boos waren, maar deze woorden hebben een **figuurlijke** betekenis. Oftewel, er wordt iets anders bedoeld dan wat er staat. Maar wat wordt er dan bedoeld? Misschien weet je het antwoord meteen, dan kun je het invullen. Anders kunnen we de antwoorden eens bekijken. Antwoord A: Dat de directeur boos was geworden. Kunnen we dat uit de tekst halen? ... Nee. Antwoord B: Dat de plannen boos waren. ... Dat kan niet, plannen kunnen niet zelf boos zijn. Antwoord C: Dat het slechte plannen waren. Komt dit in de tekst naar voren? ... Ja, in ieder geval vond Nina de Waal het

slechte plannen want zij ging een actie opzetten om het stoppen van de afleveringen tegen te gaan. Laten we nog naar antwoord D kijken: Dat de mensen boos waren. ... Wordt dit bedoeld met boze plannen? Nee. (Antwoord C: Dat het slechte plannen waren.)

12. *Waar past deze zin het best? Om daar achter te komen, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** te gebruiken. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één en bedenk of de tekst dan nog te begrijpen is. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 40, omdat de woorden 'al met al' aangeven dat het over meer dingen gaat. Nina kan dus om meerdere redenen trots op zichzelf zijn en daarom past dit het beste aan het einde van de tekst. (Antwoord D: Achter: ... Het Klokhuis (r. 40))*

13. *Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaal vertellen. Het is een soort **samenvatting**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Hiervoor zijn we op zoek naar een algemene, **inleidende zin**, zodat we weten waar het verhaaltje over gaat. Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A? ... Nee, dat lijkt me niet want dan hebben we geen idee over wie het verhaal gaat. Antwoord B, zou het verhaal daarmee kunnen beginnen? ... Nee, ook niet, want we weten niet waar de mensen het niet mee eens waren. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord C? ... Nee, want van wie was Nina er één? Dat weten we niet. Antwoord D, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Nee, ook niet, want we weten niet welke actie een succes was. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord E? ... Ja, want dit is een algemene zin, waardoor je weet waar de samenvatting over gaat. (Antwoord E: In 1990 wilde men stoppen met het programma Het Klokhuis.)*

14. *Welke conclusie kun je hieruit trekken? Een **conclusie** gaat over wat je nu kunt zeggen als je deze zinnen leest. Wat weet je dan? Hiervoor moeten we de desbetreffende zinnen **nauwkeurig lezen**. Lees regel 39 en 40. Laten we naar de antwoorden kijken. Antwoord A: Het Klokhuis heeft maar één ereburger. ... Ja, dat klopt, dat staat in de tekst. Dan is automatisch antwoord B verkeerd, aangezien in antwoord B het **tegenovergestelde** staat van antwoord A. Kijken we naar antwoord C: Veel mensen vinden het leuk om ereburger van Het Klokhuis te zijn. Is dat waar? ... Nee, ik kan dat niet uit die regels halen. Antwoord D: Na Nina de Waal kwamen er nog meer ereburgers van Het Klokhuis. Is dat waar? ... Nee, dat staat er niet. Dus antwoord A is juist. (Antwoord A: Het Klokhuis heeft maar één ereburger.)*

15. *Welke zin vat de tekst het best samen? Voor deze vraag kunnen we **strategie 6 (Hoofdgedachte)** gebruiken. Waar gaat de tekst over? Wat is nu het belangrijkste van deze tekst? Laten we naar de antwoorden kijken. Is het belangrijkste van de tekst wanneer het programma is begonnen, zoals in antwoord A staat? ... Nee. Gaat de tekst vooral over de geschiedenis van Het Klokhuis? ... Ja, daar gaat de tekst over. Laten we ook naar de andere antwoorden kijken. Gaat de tekst vooral over Ben Klokman? ... Nee, Ben Klokman is maar een klein onderdeel van deze tekst. Geeft de tekst instructies over het maken van een goed kinderprogramma? ... Een beetje misschien. Maar het beste antwoord is toch B. Het gaat vooral over de geschiedenis van het Klokhuis. (Antwoord B: In de tekst wordt iets verteld over de geschiedenis van Het Klokhuis.)*

Antwoorden

1. B
2. B
3. A
4. C
5. D
6. C
7. C
8. B
9. A
10. D
11. C
12. D
13. E
14. A
15. B

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, titel, illustratie, inleiding, alinea, lay-out, tekstsoort, bedoeling van de schrijver, verhalende tekst, sprookje, instructieve tekst, recept, gebruiksaanwijzing, informatieve tekst.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigdheden

Oefentekst 6 *Eierslangen* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. (N.B. Noem niet de titel van de tekst, want bij vraag 1 moeten de kinderen zelf de beste titel uitkiezen.)
Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustratie**, de eerste en de laatste regel.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Wie vond het een moeilijke tekst?

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.

3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 6

1. *Hoe kunnen we erachter komen welke **titel** het beste past boven deze tekst? Deze vraag kun je pas beantwoorden als je de hele tekst gelezen hebt. We moeten weten waar de tekst over gaat. Wat is het belangrijkste uit deze tekst; waar gaat het vooral over? We kijken naar de antwoorden. Antwoord A: Roofdieren. Is dat het belangrijkste? ... Nee, dat is wel een heel algemeen antwoord. Antwoord B: Slangen. Gaat de tekst over slangen? ... Ja, het gaat wel over slangen, maar nog is dit een heel algemeen antwoord. Laten we even verder kijken. Antwoord C: Gifslangen. Zijn gifslangen het belangrijkste in deze tekst? ... Nee, dat is slechts een klein onderdeel van het verhaal. Antwoord D: Eierslangen. Draait het in de tekst om eierslangen? ... Ja, dat is waar de tekst over gaat.*
(Antwoord D: Eierslangen)
2. *In welke zin staat regel 1 het best omschreven? Wat betekent dit? Wat staat hier? ... Welke zin geeft het beste aan wat er in regel 1 staat. Laten we naar de antwoorden kijken. Antwoord A: Alle slangen eten groenten? ... Nee, dat staat niet in regel 1. Antwoord B: Alle slangen eten vruchten. ... Nee, juist niet. Geen één slang eet vruchten. Antwoord C: Alle slangen eten dieren. ... Ja, in de eerste zin staat dat alle slangen roofdieren zijn. Roofdieren zijn dieren die leven van het eten van andere dieren. Dus deze zin is goed. We kijken nog even naar antwoord D: Alle slangen eten andere slangen. ... Nee, dat staat ook niet in regel 1. Dus antwoord C is goed.*
(Antwoord C: Alle slangen eten dieren.)
3. *Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Soms is het handig ook een stukje ervoor en erna te lezen. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ...*
(Antwoord C: gif)
4. *Met welke zin eindigt de inleiding van de tekst? Hoe kunnen we dat weten? ... De **inleiding** van een tekst bestaat meestal uit algemene informatie. Informatie die je moet hebben, zodat je de rest van de tekst kunt begrijpen. Na de inleiding begint pas het echte verhaal. Vaak begint er na de inleiding ook een nieuwe **alinea**. Hoe herken je een alinea? ... Soms is de tekst aan het begin van de nieuwe alinea een stuk **ingesprongen** en soms zie je een **witregel** na elke alinea. Wat zie je in deze tekst? ... Witregels tussen de alinea's. Laten we nu eens naar de antwoorden gaan kijken. Wat is nu het einde van de inleiding? ... Antwoord B. Hoe kun je dat weten? ... In regel 1 t/m 7 gaat het over slangen in het algemeen. Je leert hoe de verschillende soorten slangen hun prooi doden. Pas in alinea 2 begint het verhaal over de eierslangen. Die eerste alinea is dus de inleiding.*
(Antwoord B: Met: ... varken is. (r. 7))

5. Welke soorten slangen worden in de tekst genoemd? Laten we de antwoorden bekijken. Welke antwoorden vallen er in ieder geval af? ... Antwoord A, want roofdieren zijn geen soorten slangen. Ook antwoord B valt af, want hierin komt de eierslang niet voor en dat is nu juist waar de tekst over gaat. Om te bepalen of antwoord C of D goed is, moeten we de eerste alinea **nauwkeurig lezen**. In de eerste alinea worden de gifslang, de ringslang en de wurgslang genoemd. Dus antwoord C is juist.
(Antwoord C: gifslangen, ringslangen, wurgslangen en eierslangen)
6. Wat past het beste op plaats 2? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 2 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Soms is het handig ook een stukje ervoor en erna te lezen. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ...
(Antwoord A: roofdieren)
7. Hoe weten eierslangen of een ei te groot is? Waar kunnen we dit in de tekst vinden? ... Om dat te weten moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de derde **alinea**. Lees de derde alinea. In de tekst staat dat de eierslangen het ei met hun tong betasten en dat ze dan kunnen bepalen of het te groot is of niet. Welk van de antwoorden is nu de juiste?
(Antwoord B: Dat voelen ze met hun tong.)
8. Waar past deze zin het best? Om daar achter te komen, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om **nauwkeurig te lezen** en **strategie 2 (Begrijp je wat je leest?)** te gebruiken. Vul de zin in, achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 16. In regel 16 wordt namelijk uitgelegd dat eierslangen weten of een ei bebroed is of niet. Het past dan het beste om hierachter de zin toe te voegen waarin wordt uitgelegd waarom dit belangrijk is.
(Antwoord D: Achter: ... of niet. (r. 16))
9. Waar past deze zin het best? Om erachter te komen waar de zin het beste in de tekst past, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om goed na te denken of het nu een begrijpelijke zin wordt (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 18. In regel 18 wordt namelijk geschreven dat de slang zijn bek akelig ver opendoet. Het is dan logisch om uit te leggen hoe dat kan.
(Antwoord B: Achter: ... ver open. (r. 18))
10. Waar lijkt de slang volgens de tekst op als hij een ei heeft ingeslikt? Als je de tekst goed gelezen hebt, weet je het misschien nog en kun je het antwoord zó invullen. Maar anders moet je **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de vierde **alinea**, in regel 20 en 21. Welk van de antwoorden is nu de juiste?
(Antwoord D: op een sok met een meloen erin)
11. Hoe verschillen de halswervels van een mens en een eierslang volgens de tekst? Waar kunnen we dit in de tekst vinden? Om daar achter te komen, moeten we de tekst weer **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de vierde **alinea**, in regel 23 en 24. Welk van de antwoorden is nu de juiste? Lees ook de antwoorden **nauwkeurig**, want ze lijken op elkaar.
(Antwoord C: Bij de mens zitten de puntjes van de halswervels aan de rugkant en bij de eierslang aan de voorkant.)
12. Welke woord kun je op de plaats van 'beschadigd' zetten? Als je het woord kent, kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, kun je **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** gebruiken. Laten we de tekst ervoor en erna lezen en goed nadenken wat het zou kunnen zijn. Lees vanaf regel 24 "De puntjes..." tot en met regel 28 "... de slang". Dus het ei beschadigt doordat er een kerfje in komt, en daardoor breekt het. Laten we eens naar de antwoorden gaan kijken. Welk antwoord past nu het beste in de zin?
(Antwoord A: stuk)
13. Hoe komt het dat de slang niet stikt in het ei? Lees de antwoorden **nauwkeurig** door, want ze lijken op elkaar. B en D zijn niet goed, want dat staat niet in de tekst. A en C zouden wel kunnen maar welk antwoord is nu het beste? ... C is het beste, want aan die wijde kaken heeft hij niet genoeg. Dat dikke ei moet hij zien kwijt te raken. Dat doet hij door het ei stuk te maken met de puntjes van zijn halswervels.
(Antwoord C: Omdat het ei stuk gaat door de puntjes van zijn halswervels.)

14. Wat past het best op plaats 3? Hier kun je weer **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 3 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Soms is het handig ook een stukje ervoor en erna te lezen. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ...

(Antwoord D: De schaal)

15. Hoeveel **alineas** heeft de tekst? Bij deze tekst staan er witregels tussen de alinea's. Je kunt de alinea's dus gemakkelijk tellen. Hoeveel zijn het er? ... Vier!

(Antwoord A: vier)

16. Wat voor soort tekst is dit? Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven, ofwel wat de **bedoeling van de schrijver** is. Welke antwoorden zijn in ieder geval niet goed? Antwoord A en D, want het is geen **verhalende tekst** en het is ook geen **sprookje**. Laten we naar de andere antwoorden kijken. Wil de schrijver de mensen **informatie** geven? Dan zou antwoord B goed zijn. Of is het een **instructieve tekst**, waarin de schrijver je uitlegt hoe je iets moet doen, zoals bij een **recept** of een **gebruiksaanwijzing**? ... Het juiste antwoord is B: **een informatieve tekst**. De schrijver geeft informatie, vooral over eierslangen.

(Antwoord B: een informatieve tekst)

Antwoorden

1. D
2. C
3. C
4. B
5. C
6. A
7. B
8. D
9. B
10. D
11. C
12. A
13. C
14. D
15. A
16. B

Benodigheden

Teksten *Wat is drijfzand?* & *De walrus* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer de tekst los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start

Jullie gaan vandaag een toets maken voor begrijpend lezen. De toets telt mee voor het eerste rapport van dit schooljaar. Jullie gaan twee korte teksten lezen en daarbij vragen beantwoorden.

2. Zelfstandig de tekst lezen en vragen beantwoorden (60 min.)

De kinderen zitten zo dat ze niet bij elkaar af kunnen kijken. U zegt van tevoren: *Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?): het stukje nog een keer wat langzamer lezen.* Daarna deelt u de tekst uit.

Vraag: *Wat doe je altijd eerst als je een onbekende tekst voor je krijgt? (strategie 0 en 1, Voorspellen en Voorkennis activeren: Dit doet me denken aan ...).*

Zoals jullie zien, bestaat de toets uit twee verschillende teksten. Lees eerst de eerste tekst en maak dan de vragen die daar bijhoren. Lees daarna de tweede tekst en maak dan de vragen daarbij.

De kinderen lezen de eerste tekst stil.

Wie klaar is met lezen, mag beginnen met het beantwoorden van de vragen.

Wie klaar is met beide teksten, levert de toets in en gaat stil voor zichzelf werken. Er is geen tijdslimiet.

Op een later tijdstip kijkt u de vragen na.

Antwoorden

1. A	8. D
2. D	9. A
3. B	10. B
4. B	11. A
5. C	12. B
6. D	13. C
7. C	14. D
	15. B

Beoordeling

U kunt de volgende beoordeling geven:

0, 1 en 2 fouten	=	heel goed
3 en 4 fouten	=	goed
5 en 6 fouten	=	voldoende
7 en 8 fouten	=	onvoldoende
9 fouten of meer	=	zeer zwak

Als u cijfers wilt geven, kunt u de volgende score hanteren:

0 fout	=	10	5 en 6 fouten	=	6
1 fout	=	9	7 fouten	=	5
2 fouten	=	8	8 fouten	=	4
3 en 4 fouten	=	7	9 fouten of meer	=	3

Als u een uitzonderlijk sterke of zwakke groep heeft, kunt u de norm wat verhogen of verlagen. Spreek wel af met de rest van het schoolteam om dit in elke groep op dezelfde wijze te doen.

Als u de toetsen heeft nagekeken, bespreekt u eventueel de antwoorden en de oplossingsmethoden aan de hand van de volgende uitleg. Dit kunt u klassikaal doen of alleen met de zwakste leerlingen.

3. Nabespreking van begrijpend leestoets 1

Leesbegrippen

Bij de nabespreking leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: zoekend lezen, nauwkeurig lezen, regel, samenvatting, tussenkopje, titel, tekst, alinea, letterlijk, tekstsoort, bedoeling van de schrijver, gebruiksaanwijzing, informatieve tekst, nieuwsbericht, verhalende tekst.

Hebben jullie gelet op de **regel** die boven de vragen staat: Vragen 1 t/m 7 gaan over de tekst Drijfzand (r. 1 t/m 10)? Hoe heb je de vragen beantwoord? Heb je de twee teksten in één keer gelezen of heb je eerst de eerste tekst gelezen en dan meteen de vragen die bij dat stuk horen beantwoord? Dat laatste is beter, omdat je anders veel dingen die je gelezen hebt misschien weer vergeten bent als je daarna de vragen moet beantwoorden.

1. Wat past het beste op plaats 1? Hier kun je **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** goed gebruiken. Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welke zin klopt en het meest begrijpelijk is. Vul de antwoorden één voor één in, in de zin. Welk antwoord past het beste in het verhaal en welk antwoord lijkt het meest logische? ...
(Antwoord A: met zoveel water tussen de zandkorrels)
2. Wat wordt bedoeld met 'het'? Het woord 'het' in regel 4 slaat op een ander woord. Om te weten te komen waar een woord op slaat, moet je een stukje terug lezen. Je kunt je hierbij afvragen: welk woord zou je kunnen invullen in de plaats van het woord 'het' in regel 4? Lees regel 2 tot en met 4 "... kunt staan." en vul de antwoorden één voor één in de zin in.
(Antwoord D: het drijfzand)
3. Wat gebeurt er als je in drijfzand staat? Dat heb ik ergens gelezen. Waar stond dat ook alweer? Om dat te vinden moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 5: Als je in drijfzand stapt, zak je langzaam tot aan je knieën weg. In welk antwoord staat dit?
(Antwoord B: Je zakt erin weg.)
4. Waar past deze zin het best? Om erachter te komen waar de zin het beste in de tekst past, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om **nauwkeurig te lezen** en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** te gebruiken. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 7, omdat het drijven op drijfzand in die zin wordt vergeleken met drijven op water. Dan is dat dus het beste moment om te waarschuwen dat je niet in drijfzand kunt zwemmen.
(Antwoord B: Achter: ... water drijft. (r. 7))
5. Hoe kun je voorkomen dat je in drijfzand wegzakt? Dat heb ik in de tekst gelezen. Waar stond dat ook alweer? Om dat te vinden moeten we de tekst **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 6 en 7: Maar als je plat op je rug gaat liggen met je armen uitgestrekt, kun je op het zand drijven. In welk antwoord staat dit?
(Antwoord C: Op je rug gaan liggen met je armen uitgestrekt.)
6. Uit welke woorden blijkt dat de schrijver je wil waarschuwen voor drijfzand? Laten we de antwoorden eens doornemen. Antwoord A is 'speciaal'. Als we de regel met 'speciaal' lezen (regel 2), worden we dan gewaarschuwd voor drijfzand? ... Nee, er wordt in die zin niet duidelijk dat drijfzand gevaarlijk is. Kijken we naar antwoord B: in werkelijkheid. Als we die zin lezen (regel 4), worden we dan gewaarschuwd voor drijfzand? ... Nee ook niet. Antwoord C: 'zak je langzaam tot je knieën weg' (regel 5). Waarschuwt deze zin ons voor drijfzand? ... Nee ook niet. Dan zou antwoord D moeten kloppen: 'ga er dan niet op lopen'. Laten we die zin eens lezen. Lees regel 10. Worden we in deze zin gewaarschuwd? ... Ja, de schrijver waarschuwt ons dat als het zand trilt en golft, we er niet op moeten gaan lopen.
(Antwoord D: uit: ga er dan niet op lopen! (r. 10))
7. Zoek de eerste zin. Je ziet hier 5 zinnen staan (A t/m E) die samen kort een verhaaltje over drijfzand vertellen. Het is een soort **samenvatting (strategie 7)**. Met welke zin zou deze samenvatting beginnen? Laten we eens naar de antwoorden kijken. Zou je samenvatting kunnen beginnen met antwoord A of B? ... Nee, dat lijkt me niet want dan hebben we geen idee waar het verhaal over gaat. Antwoord C, zou het verhaal daarmee kun-

nen beginnen? ... Dat zou best kunnen. Kijken we nog even verder. Zou de samenvatting kunnen beginnen met antwoord D? ... Nee, want in die zin word je voor iets gewaarschuwd, alleen hebben we geen idee waarvoor. En antwoord E, zou de samenvatting daarmee kunnen beginnen? ... Nee, ook niet, want ook dan weten we niet waar de tekst over gaat.

(Antwoord C: Drijfzand is bijzonder zand.)

Hebben jullie het **tussenkopje** gezien? Vragen 8 t/m 15 gaan over De walrus (r. 11 t/m 25).

8. Hoe kunnen we erachter komen welke **titel** het beste past boven deze tekst? ... Deze vraag kun je pas beantwoorden als je de hele tekst gelezen hebt. Om erachter te komen welke titel het best past, moeten we weten waar de tekst over gaat. Wat is het belangrijkste uit deze **tekst**? We kijken naar elk antwoord. Antwoord A: Oogtanden. Is dat het belangrijkste? ... Nee, ik denk het niet. Ik lees verder. Antwoord B: Waar leeft de walrus? Draait de tekst alleen om het leefgebied van de walrus? ... Nee, er komen ook andere zaken aan bod, dus dit antwoord is ook niet goed genoeg. Antwoord C: Wat eet de walrus? Draait de tekst enkel om het eten van de walrus? ... Nee, er komen ook andere zaken aan bod, dus ook dit antwoord is niet helemaal goed. Dan zou antwoord D het goede antwoord moeten zijn. A, B en C zijn wel een beetje goed, maar D is toch het beste antwoord.

(Antwoord D: de walrus)

9. Hoe is de walrus te herkennen? Waar staat dit in de tekst? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de eerste twee regels (regel 11 en 12).

(Antwoord A: aan zijn oogtanden)

10. Waarom zwemt de walrus in de winter rondjes? Dit heb ik ergens gelezen. Waar staat het ook alweer? Hiervoor moeten we weer **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 13: houdt hij in het ijs een opening vrij door in het water rondjes te zwemmen. Waarom zwemt hij nu rondjes? ... Ja, om in het ijs een opening vrij te houden. Welk antwoord is dit? Antwoord B.

(Antwoord: B: Om een opening in het ijs vrij te houden.)

11. Wat betekent ongeveer hetzelfde als 'bikken'? Als je het woord 'bikken' kent, kun je het goede antwoord misschien meteen aankruisen. Wat moet je doen als je het woord *bikken* niet kent? ... **Strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** toepassen. Laten we in de tekst een stukje vóór het woord en een stukje erna gaan lezen. Lees regel 16 t/m 19 "De walrus ... te trekken." In de tekst staat dus dat de walrus zijn oogtanden gebruikt om mosselen los teikken. Wat zou het woord *bikken* dan kunnen betekenen? ... Laten we eens naar de antwoorden kijken. Welke antwoorden zijn in ieder geval niet goed? Antwoord B en D, want de walrus kan met zijn oogtanden niet bijten of kauwen. Dan blijven antwoord A en C over. Welk antwoord is dan het beste? ...

(Antwoord A: hakken)

12. Wat doet een walrus om op het ijs te komen? Dit heb ik ergens gelezen. Waar staat het ook alweer? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in regel 18 en 19: De walrus gebruikt zijn oogtanden ook om zich op het ijs te trekken. Welk antwoord is dit? Antwoord B.

(Antwoord B: Hij gebruikt zijn oogtanden.)

13. Welke zin is waar volgens de tekst? Als we naar de antwoorden kijken, zien we dat elke zin gaat over het eten van de walrus. Waar in de tekst gaat het over wat de walrus eet? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... In de tweede **alinea** gaat het over het eten van de walrus. Door deze alinea **nauwkeurig te lezen** en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** te gebruiken, kunnen we opzoeken welk antwoord waar is. Lees alinea 2. Als we kijken naar antwoord A, is deze zin dan waar? ... Nee, ik heb nergens in de tekst gelezen dat een walrus ijs eet. Antwoord A is dus niet waar. Kijken we naar antwoord B: zeehonden en ijsberen. Laten we de alinea nog eens nauwkeurig lezen. Lees alinea 2. Een walrus eet dus wel zeehonden, dat staat in regel 20. Eet hij ook ijsberen? Nee, in de tekst staat niet dat een walrus ijsberen eet. Hij verdedigt zich alleen tegen aanvallen van ijsberen. Dus antwoord B is ook niet waar. Kijken we naar antwoord C. Is deze zin waar? In de tekst staat niet **letterlijk** geschreven dat een walrus mosselen eet, maar er staat wel dat als hij op zoek is naar voedsel, hij naar de bodem van de zee duikt om mosselen los teikken. Dus in deze zin wordt wel bedoeld dat de walrus mosselen eet. Ook staat er in de tekst dat hij zeehonden eet. Dus antwoord C is waar.

Kijken we voor de zekerheid nog naar antwoord D: ijsberen en zeemeeuwen. We hebben net al gezegd dat een walrus geen ijsberen eet, maar dat hij zich verdedigt tegen aanvallen van ijsberen. Deze zin is dus ook niet waar.

(Antwoord C: Walrussen eten mosselen en zeehonden.)

14. De vraag is: Uit welke zin kun je het beste afleiden dat een walrus zijn oogtanden gebruikt tijdens het vechten? We moeten de zinnen die genoemd staan één voor één bekijken. In regel 11 en 12 staat niets over vechten. In regel 12 t/m 14 ook niet. In regel 14 t/m 16 gaat het over eten. Dan moet het wel in regel 10 t/m 21 staan (antwoord D). U leest: "Hij heeft ... een ijsbeer." Het woord 'vechten' staat niet letterlijk in de tekst maar het gaat wel over aanvallen en doden, dus antwoord D is goed.

(Antwoord D: Uit: Hij heeft ... een ijsbeer. (r. 19 t/m 21))

15. Wat voor soort tekst is dit? Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven, oftewel wat de **bedoeling van de schrijver** is. Heeft hij een **gebruiksaanwijzing** geschreven, zodat we weten hoe we iets moeten gebruiken? Dan zou antwoord A goed zijn. Of wil hij **informatie** geven en is dit dus een **informatieve tekst** zoals in antwoord B staat? Of doet de schrijver een nieuwe **mededeling** in de vorm van een **nieuwsbericht**? Dan is antwoord C goed. Of gaat het hier om een **verhaal** en hebben we dus een **verhalende tekst** gelezen? Welke antwoorden zijn zeker niet goed? ... Antwoord A en C zijn zeker niet goed. Deze tekst is geen gebruiksaanwijzing en ook is het geen nieuwsbericht. Is dit een verhalende tekst? ... Nee ook niet. Deze tekst is een informatieve tekst. De schrijver wil de lezer informatie geven over de walrus.

(Antwoord B: informatieve tekst)

Benodigdheden

Tekst *De koning en zijn vriend & De vogel en de olifant* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen).
Kopieer de tekst los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start

Jullie gaan vandaag een toets maken voor begrijpend lezen. De toets telt mee voor het tweede rapport van dit schooljaar. Jullie gaan twee korte teksten lezen en daarbij vragen beantwoorden.

2. Zelfstandig de tekst lezen en vragen beantwoorden (60 min.)

De kinderen zitten zo dat ze niet bij elkaar af kunnen kijken. U zegt van tevoren: *Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?): het stukje wat langzamer lezen.*

Daarna deelt u de tekst uit.

Vraag: *Wat doe je altijd eerst als je een onbekende tekst voor je krijgt? (strategie 0 en 1, Voorspellen en Voorkennis activeren: Dit doet me denken aan ...).* Soms kun je ook andere strategieën gebruiken die we geleerd hebben.

Zoals jullie zien, bestaat de toets uit twee verschillende teksten. Lees eerst de eerste tekst en maak dan de vragen die daar bijhoren. Lees daarna de tweede tekst en maak dan de vragen daarbij.

De kinderen lezen de eerste tekst stil.

Wie klaar is met lezen, mag beginnen met het beantwoorden van de vragen.

Wie klaar is met beide teksten, levert de toets in en gaat stil voor zichzelf werken. Er is geen tijdslimiet.

Op een later tijdstip kijkt u de vragen na.

Antwoorden

1. B	9. D
2. A	10. A
3. C	11. D
4. B	12. B
5. D	13. B
6. A	14. D
7. D	15. C
8. C	16. C

Beoordeling

U kunt de volgende beoordeling geven:

0, 1 en 2 fouten	=	heel goed
3 en 4 fouten	=	goed
5 en 6 fouten	=	voldoende
7 en 8 fouten	=	onvoldoende
9 fouten of meer	=	zeer zwak

Als u cijfers wilt geven, kunt u de volgende score hanteren:

0 fout	=	10	5 en 6 fouten	=	6
1 fout	=	9	7 fouten	=	5
2 fouten	=	8	8 fouten	=	4
3 en 4 fouten	=	7	9 fouten of meer	=	3

Als u een uitzonderlijk sterke of zwakke groep heeft, kunt u de norm wat verhogen of verlagen. Spreek wel af met de rest van het schoolteam om dit in elke groep op dezelfde wijze te doen.

Als u de toetsen heeft nagekeken, bespreekt u eventueel de antwoorden en de oplossingsmethoden aan de hand van de volgende uitleg. Dit kunt u klassikaal doen of alleen met de zwakste leerlingen.

3. Nabespreking van begrijpend leestoets 2

Leesbegrippen

Bij de nabespreking leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: anekdote, bronvermelding, verhalende tekst, inleiding, alinea, nauwkeurig lezen, synoniem, de clou van een verhaal, zoekend lezen, letterlijk, tussenkopje en moraal.

Hebben jullie gelet op de regel die boven de vragen staat: Vragen 1 t/m 8 gaan over de tekst 'De koning en zijn vriend' (r. 11 t/m 26). Hoe heb je de vragen beantwoord? Heb je de twee teksten in één keer gelezen of heb je eerst de eerste tekst gelezen en dan meteen de vragen die bij dat stuk horen beantwoord? Dat laatste is beter, omdat je anders veel dingen die je gelezen hebt misschien weer vergeten bent als je daarna de vragen moet beantwoorden.

Hebben jullie ook eerst **strategie 0 (Voorspellen)** gebruikt? ... Wat is er opgevallen? ... Onderaan de tekst staat een **bronvermelding**, namelijk: "Bron: www.anekdots.nl." De bronvermelding geeft aan waar de tekst vandaan komt. De tekst is dus afkomstig van deze internetsite. Een **anekdote** is een kort, humoristisch verhaal. Een anekdote wordt ook wel een volksverhaal of een grappig sprookje genoemd. Nu we weten wat een anekdote is, wat weten we dan over deze tekst? ... Ja, we weten dat het om een **verhalende tekst** gaat en dat het een grappig verhaal is.

1. Met welke zin eindigt de inleiding? In de **inleiding** staat meestal informatie over de hoofdpersonen en soms ook over de plaats waar het verhaal speelt. Na de inleiding begint pas het echte verhaal. Vaak kun je het einde van de inleiding in de tekst ook 'zien', doordat er een nieuwe **alinea** begint. Laten we nu eens één voor één naar de antwoorden gaan kijken. Zijn er antwoorden die gelijk afvallen? ... Welk antwoord is het zeker niet? A, want na één zin heb je nog niet veel informatie. Je ziet dat bij regel 5 het verhaal eigenlijk begint: Op een dag ... Het goede antwoord is dus B.
(Antwoord B: Met: ... is goed." r. 4)
2. Waar past deze zin het best? Om erachter te komen waar de zin het beste in de tekst past, gaan we de zin achter elk antwoord zetten. Hierbij is het belangrijk om **nauwkeurig te lezen** en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** te gebruiken. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best? ... Achter regel 7, omdat de koning dan net zijn duim eraf schiet en het dus logisch is dat hij het dan uitschreeuwt van de pijn.
(Antwoord A: Achter: ... duim eraf. r. 7)
3. Wat kun je het best op de plek zetten van kannibalen? Als je het woord kannibalen kent, kun je het goede antwoord meteen invullen. Wat kun je doen als je het woord niet kent? ... **Strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** toepassen. We lezen een stukje van de tekst ervóór en een stukje erna. U leest regel 12 t/m 17 voor. Nu moeten we gaan kijken welk van de antwoorden dezelfde betekenis heeft als kannibalen. Twee woorden die dezelfde betekenis hebben, worden ook wel synoniemen genoemd. We zijn nu dus op zoek naar een **synoniem** voor het woord kannibaal. Gaat het in deze alinea over vegetariërs, zoals antwoord A? ... Nee, vegetariërs komen niet voor in de tekst. Gaat deze alinea over piraten? ... Nee, ook daar gaat het niet over. Gaat het in deze alinea over menseneters, zoals in antwoord C staat? ... Ja, in de alinea staat geschreven dat de kannibalen de koning wilden opeten (regel 14). En later staat er nog dat de kannibalen dachten dat het eten van verminkte mensen ongeluk zou brengen (regel 16 en 17). Dat betekent dus dat kannibalen menseneters zijn. We kijken voor de zekerheid nog naar antwoord D: indianen. Gaat het in deze alinea over indianen? ... Nee.
(Antwoord C: menseneters)
4. Wat wordt bedoeld met 'daar'? Het woord 'daar' in regel 14 slaat op een ander woord, het verwijst naar een woord dat al eerder genoemd is in de tekst. (Zulke woorden, die ergens anders naar verwijzen, noemen we **verwijswoorden**.) Om te weten te komen waar dat woord op slaat, moet je dus een stukje terug lezen. U leest regel 13 t/m regel 15: "Zij namen ... duim miste." Je kunt je hierbij afvragen: Waar bonden ze hem vast? Bekijk de antwoorden. Welk antwoord past het best bij wat je gelezen hebt? ... Het dorp! 'Daar' verwijst dus naar het dorp.
(Antwoord B: het dorp)

5. *Waarom ging de koning de tweede keer zonder zijn vriend jagen? Waar stond dat in de tekst? Om dat te vinden moeten we **zoekend lezen**. Zien jullie het staan? ... Het staat in de derde **alinea** (vanaf regel 11). Laten we dit stukje eens **nauwkeurig lezen**. In regel 11 en 12 staat het antwoord: Dit keer zonder zijn vriend, want die zat in de gevangenis. Dus antwoord D is goed.*
(Antwoord D: Omdat de vriend in de gevangenis zat.)
6. *Wat betekent ongeveer hetzelfde als verminkt? Misschien ken je het woord, dan kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, hoe kun je er dan achter komen wat het betekent? ... Juist, een stukje **ervóór** en **erna** lezen (**strategie 3, Woorden leren uit het verhaal**). U leest regel 14 t/m 17 "Ze bonden ... hem weg." Staat er iets in dat stukje dat duidelijk maakt wat 'verminkt' betekent? ... Er staat dat de koning zijn duim miste en dat de kannibalen dachten dat verminkte mensen ongeluk brengen. Welke conclusie kun je daaruit trekken? ... Dat iemand zonder duim verminkt wordt genoemd. Is er een antwoord bij dat daarbij past? ... Antwoord A! Gehandicapt betekent dus ongeveer hetzelfde als verminkt. Je zou kunnen zeggen dat het een **synoniem** is.*
(Antwoord A: gehandicapt)
7. *Waarom lieten de kannibalen de koning vrij? Waar stond dat ook alweer? We moeten hier weer **zoekend lezen**. Het staat aan het eind van de derde **alinea**, in regel 17. Laten we het stukje ervoor nog een keer **nauwkeurig lezen**. U leest regel 14 t/m regel 17: "Ze bonden ... hem weg." Welk antwoord zou goed zijn? A en B zijn zeker fout. C en D zouden kunnen, maar welke van de twee is het best? Wat stond er in die alinea? ... Antwoord D.*
(Antwoord D: Omdat ze dachten dat iemand zonder duim ongeluk zou brengen.)
8. *Waarom zegt de vriend dit? Dit is de laatste regel van het stukje. Daar staat vaak de **clou van het verhaal** (clou = grappig einde van een mop of verhaal). We gaan het stukje **ervóór** nog eens **nauwkeurig lezen**. U leest regel 21 t/m 26. "Het was ... jou geweest." Wie begrijpt de clou van dit verhaal? ... Wie begrijpt de clou nog niet? Lees dan alle antwoorden door. A, B en D kloppen niet. Zou C het goede antwoord zijn? Omdat hij dan opgegeten was. Zou dat de reden kunnen zijn? ... Het staat nergens **letterlijk** in de tekst uitgeschreven dat de vriend was opgegeten als hij mee was gegaan om te jagen. Zou het logisch zijn dat hij was opgegeten? ... Ja, want de koning werd vrijgelaten omdat hij zijn duim miste en de kannibalen dachten dat het eten van verminkte mensen ongeluk bracht. De vriend is niet verminkt, dus ze hadden hem wel willen opeten. Dus C moet wel het goede antwoord zijn.*
(Antwoord C: Omdat hij dan opgegeten was.)

Hebben jullie het **tussenkopje** gezien?

Vragen 9 t/m 16 gaan over de tekst 'De vogel en de olifant' (r. 27 t/m 50).

9. *Wat past het beste op plaats 1? Je vult de antwoorden één voor één in op plaats 1 en kijkt dan welk antwoord klopt en het meest begrijpelijk is (**strategie 2, Begrijp je wat je leest?**). Welk antwoord lijkt het meest logische? ... A en B zijn zeker fout. Ik twijfel tussen C en D. Het zou in de woestijn kunnen zijn maar ook in het oerwoud. Ik ga even **zoekend lezen** of er nog wat meer informatie staat. Aha, in regel 32 en 33 zegt het vogeltje dat er nog veel meer bomen in de buurt staan. Wat is dan het meest logische antwoord? ... D, het oerwoud.*
(Antwoord D: het oerwoud)
10. *Wat betekent ongeveer hetzelfde als angstig? Misschien ken je het woord al, dan kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het niet weet, kun je **strategie 3 (Woorden leren uit het verhaal)** gebruiken. We lezen het stukje **ervóór** en **erna**. U leest regel 31 t/m 34: "De boom ... nest vallen." Staat er iets in wat ons kan helpen?... Wat zegt de moedervogel? ... "Mijn kinderen zijn bang." Dat is dus antwoord A. Bang en angstig zijn dus **synoniemen**.*
(Antwoord A: bang)
11. *Wat wordt bedoeld met 'deze'? Het woord 'deze' in regel 33 slaat op een ander woord; het verwijst naar een ander woord. Hoe noemden we dat soort woorden ook alweer? ... **Verwijswoorden**. Om te weten te komen waar 'deze' naar verwijst, moet je een stukje terug lezen. U leest regel 32 "Zij stak..." tot en met regel 34 "... nest vallen." Je kunt je hierbij afvragen: Wat schudt hij door elkaar? Misschien weet je het antwoord meteen. Anders kun je bedenken: wat zou je in plaats van 'deze' kunnen invullen in de zin? ... De boom!*
(Antwoord D: de boom)

12. Met welke bedoeling gebruikt de schrijver het woord 'weer'. Om een antwoord op deze vraag te vinden, moeten we de zin **nauwkeurig lezen**. U leest regel 37. Wat bedoelt de schrijver met het woord 'weer'? ... De schrijver wil aangeven ... dat de olifant het nog een keer deed. Hij had het dus al een keer eerder gedaan. (Antwoord B: de olifant zich al eerder tegen de stam krabde.)
13. Waar past deze zin het best? Om daarachter te komen, gaan we de zin achter elk antwoord zetten, bij regel 31, 39, 43 en 46. Vul de zin in achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Over wie gaat de zin? Wie begonnen er te piepen? ... Ja, de babyvogeltjes. Dus op welke plaats past de zin het best? ... Achter: ... vleugels aan. (regel 39), omdat het in de zin ervoor over de bange babyvogeltjes gaat. Het is logisch als ze bang zijn, dat ze dan gaan piepen. (Antwoord B: Achter: ... vleugels aan. (r. 39))
14. Wat doet de olifant als hij dit zegt? Om een antwoord op deze vraag te vinden, moeten we de zin **nauwkeurig lezen**. Lees regel 41 t/m 43: "Als ik ... zouden vliegen." Wat doet de olifant? Laten we de antwoorden eens doornemen. Maakt hij in deze zin een grapje? ... Nee, ik denk niet dat de olifant een grapje maakt. Verzint hij een smoes? ... Nee, het is ook geen smoes. Liegt de olifant als hij dit zegt? ... Nee, hij liegt niet want ik denk dat hij echt de boom een harde zet kan geven. Maakt de olifant de vogel bang? ... Ja, hij maakt de vogel bang, zodat de vogel niet meer zeurt over het schudden van de boom. (Antwoord D: Hij maakt de vogel bang.)
15. Hoe heeft moedervogel de olifant een lesje geleerd? Om deze vraag te beantwoorden, moeten we **zoekend lezen**. In **alineea 2** staat dat de moedervogel de olifant een lesje wil leren. Maar wat doet ze dan als hij terugkomt? Dat staat pas in **alineea 3**. Lees de derde alineea. Hoe leert de vogel de olifant nu een lesje? C is het beste antwoord, want daar staat hoe de vogel de olifant een lesje leerde: ze kietelde hem in zijn oor. (Antwoord C: Moedervogel kietelde in het oor van de olifant.)
16. Wat kun je vooral leren van dit verhaal? Wat is de **moraal**? Met de moraal van de tekst wordt de achterliggende gedachte bedoeld. Vaak is deze niet gelijk te herkennen in de tekst, maar moet je hiervoor dieper nadenken. Wat wil de schrijver met dit verhaal aan ons leren? Laten we eens naar de antwoorden kijken. Wil de schrijver ons leren dat je altijd van een olifant verliest? ... Nee, dit klopt ook niet met het verhaal, want de vogel wint. Antwoord B: Je moet anderen niet pesten. Gaat het verhaal over pesten? ... Ja, antwoord B zou dus kunnen. Antwoord C: Wie niet sterk is, moet slim zijn? ... Ja, dat is ook een goed antwoord, want de slimme vogel wint het van de sterke olifant. Of D: Wil de schrijver ons leren dat kleine dieren bang zijn voor grote dieren? ... Nee, want in het verhaal is de vogel niet bang voor de olifant. Antwoord B is een beetje goed maar antwoord C is beter, het past beter bij het verhaal. (Antwoord C: Wie niet sterk is, moet slim zijn.)

Benodigheden

Tekst *De leeftijd van een boom* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer de tekst los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start

Jullie gaan vandaag een toets maken voor begrijpend lezen. De toets telt mee voor het derde rapport van dit schooljaar. Jullie gaan de tekst lezen en daarbij vragen beantwoorden.

2. Zelfstandig de tekst lezen en vragen beantwoorden (60 min.)

De kinderen zitten zo dat ze niet bij elkaar af kunnen kijken. U zegt van tevoren: *Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?): het stukje wat langzamer lezen.*

Daarna deelt u de tekst uit.

Vraag: *Wat doe je altijd eerst als je een onbekende tekst voor je krijgt? (strategie 0 en 1, Voorspellen en Voorkennis activeren: Dit doet me denken aan ...).* Soms kun je ook andere strategieën gebruiken die we geleerd hebben.

De kinderen lezen de tekst stil.

Wie klaar is met lezen, mag beginnen met het beantwoorden van de vragen.

Wie klaar is, levert de toets in en gaat stil voor zichzelf werken. Er is geen tijdslimiet.

Op een later tijdstip kijkt u de vragen na.

Antwoorden

1. C	
2. A	9. C
3. C	10. A
4. B	11. D
5. A	12. D
6. E	13. C
7. B	14. C
8. D	15. B

Beoordeling

U kunt de volgende beoordeling geven:

0, 1 en 2 fouten	=	heel goed
3 en 4 fouten	=	goed
5 en 6 fouten	=	voldoende
7 en 8 fouten	=	onvoldoende
9 fouten of meer	=	zeer zwak

Als u cijfers wilt geven, kunt u de volgende score hanteren:

0 fout	= 10	5 en 6 fouten	= 6
1 fout	= 9	7 fouten	= 5
2 fouten	= 8	8 fouten	= 4
3 en 4 fouten	= 7	9 fouten of meer	= 3

Als u een uitzonderlijk sterke of zwakke groep heeft, kunt u de norm wat verhogen of verlagen. Spreek wel af met de rest van het schoolteam om dit in elke groep op dezelfde wijze te doen.

Als u de toetsen heeft nagekeken, bespreekt u eventueel de antwoorden en de oplossingsmethoden aan de hand van de volgende uitleg. Dit kunt u klassikaal doen of alleen met de zwakste leerlingen.

3. Nabespreking van begrijpend leestoets 3

Leesbegrippen

Bij de nabespreking leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: zoekend lezen, alinea, witregel, inspringen, samenvatting, tegenstelling, je eigen kennis gebruiken, oorzaak, gevolg, verhalende tekst, boodschap overbrengen, mening geven, informatieve tekst, hoofdgedachte.

1. Hoeveel **alinea's** heeft deze tekst? Hoe kun je alinea's in een tekst herkennen? ... Soms doordat er **witregels** tussen staan. En soms door het **inspringen** van de eerste zin. In deze tekst zie je dat elke nieuwe alinea inspringt. Nu kun je tellen hoeveel alinea's er zijn, vijf dus!

(Antwoord C: vijf)

2. Wat is waar volgens de tekst? Laten we de antwoorden eens doorlezen. Van welk antwoord weten we zeker dat het niet goed is? ... C en D zijn zeker niet goed. Het moet dus A of B zijn. Moet je een boom dwars doorzagen (A) of in de lengte (B) om de ringen te kunnen tellen? ... Wat zie je op het plaatje? De boom is dwars doorgezaagd en je ziet de ringen. Het goede antwoord is dus A.

(Antwoord A: de boom dwars doorzagen.)

3. Waar past deze zin het best? Om daarachter te komen gaan we een paar regels opnieuw lezen en proberen we de zin daarachter te plakken. Welke regels moeten we nu lezen? Ja, regel 3, 10, 16 en 21. Ook hier moet je weer goed nadenken: **strategie 2: Begrijp ik wat ik lees?** Past de zin goed achter regel 3? ... Nee, want daar staat niets over een slecht jaar. Bij B (regel 10) ook niet. Bij C (regel 16) zou het wel kunnen, want daar staat dat de boom langzaam is gegroeid. Dan was het dus een slechte zomer voor de boom, dus C zou kunnen. We proberen voor de zekerheid D ook nog even. Nee, na regel 21 past de zin ook niet. Antwoord C is dus goed.

(Antwoord C: Achter: ... langzaam gegroeid. (r. 16))

4. Hoe weet je wat de leeftijd van een boom is? We kijken de antwoorden even door. Welke antwoorden zijn zeker fout? ... Antwoord A en D. Dan blijven over antwoord B en C. Misschien weet je het antwoord nu al. Maar anders moet je nu even **zoekend lezen** in de tekst. In regel 6 t/m 8 staat er iets over. U leest deze regel hardop voor. Gebruik **strategie 2: Begrijp ik wat ik lees?** Wat staat er precies? Moet je de donkere én lichte ringen tellen? Of moet je kiezen: je telt óf de donkere óf de lichte ringen. Wat staat hier? ... Er staat 'of', dus antwoord B is goed.

(Antwoord B: Door het tellen van de lichte of de donkere ringen.)

5. Waarom kun je bij planken niet de leeftijd van hout bepalen? Lees de antwoorden even door. Welke antwoorden zijn zeker fout? ... C en D, die kunnen echt niet. Blijven over antwoord A en B. Wat zou het beste antwoord zijn? Heeft een plank helemaal geen ringen? Misschien kun je hier je eigen voorkennis gebruiken (**Dit doet me denken aan ...**, **strategie 1**). Als je een plank hout ziet, zie je dan ringen? ... Ja, vaak een beetje schuine ringen. Maar je kunt dan niet alle ringen van de boom zien. Dus antwoord A is juist.

(Antwoord A: Omdat je niet alle ringen ziet.)

6. Zoek de eerste zin. Wat je hier ziet is een kort verhaaltje, een soort **samenvatting** van vijf zinnen. Maar de zinnen staan allemaal door elkaar. Hoe moet je er nu achter komen wat de eerste zin is? Laten we de zinnen eens lezen. Zin A: Je zaagt de boom om. Dat lijkt me geen beginzin. Zin B, C en D zijn ook geen goede beginzinnen. Hoe weet je dat? ... Er staan woorden in die je duidelijk maken dat er daarvoor al iets over gezegd moet zijn. Bijvoorbeeld het woordje 'nu': Nu weet je hoe oud de boom is. Dat kan nooit een goede beginzin zijn, eerder een laatste zin. Alleen antwoord E kan een goede eerste zin zijn. Het is een vraag; daarna, in de volgende zinnen, komt het antwoord op de vraag.

(Antwoord E: Hoe kom je achter de leeftijd van een boom?)

7. Wat hebben deze twee zinnen met elkaar te maken? U leest regel 14 t/m 16 voor. We bekijken de antwoorden: A: In zin 2 staat hetzelfde als in zin 1. Is dat zo? ... Nee, dus die is fout. Antwoord B: In zin 2 staat het tegenovergestelde van zin 1. Is dat zo? Ja, er wordt gesproken over breed en smal, en over veel gegroeid en langzaam gegroeid. Dat zijn **tegenstellingen**. Dus antwoord B is goed. Nog even voor de zekerheid bij C en D kijken. Nee, die kloppen niet. Het is dus antwoord B.

(Antwoord B: In zin 2 staat het tegenovergestelde van zin 1.)

8. Wat past het best op plaats 1? We gaan alle vier antwoorden één voor één invullen en dan denken we na of het een goede begrijpelijke zin wordt. Als je de zin goed begrijpt, weet je het antwoord. Een boomstam, waar staat die in? Het staat niet in de tekst, maar hier kun je **je eigen kennis gebruiken** (**strategie 1**, Wat weet je er al van?). Je weet het vast wel. ... Een boomstam staat in de aarde. En die buisjes die door de boomstam lopen en die het water omhoog brengen, waar halen die dus hun water vandaan? Uit de lucht, de regen of de zon of de aarde? Uit de aarde. Dus antwoord D is goed.
(Antwoord D: de aarde)
9. Wat hebben deze twee zinnen met elkaar te maken? U leest regel 22 en 23 voor. We bekijken de antwoorden. Antwoord A kan niet, want zin 1 en 2 zijn geen **tegenstellingen**. Antwoord D kan ook niet, want de zinnen hebben wél met elkaar te maken. De tweede zin begint met het woord 'dit'. Dat slaat terug op de vorige zin. Nu moeten we kiezen tussen B en C. Is zin 1 nu de **oorzaak** of het **gevolg** van zin 2? ... Die wijde buisjes en dunne wanden zijn de oorzaak van de lichte kleur. Dus zin 1 is de oorzaak van zin 2. Dus antwoord C is juist.
(Antwoord C: Zin 1 is de oorzaak van zin 2.)
10. Wat is kernhout? Als je het niet meer weet, moet je **zoekend lezen** in de tekst. Waar staat het woord kernhout? ... In regel 29. Daar ergens moet het antwoord staan. Lees de tekst ervoor en erna. Begin bij regel 25 'Wanneer een boom oud is ...'. Denk na of je het begrijpt (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). Wat staat daar? Welke antwoord past daar het beste bij? Het woord kern betekent vaak 'iets in het midden', dus de antwoorden A en B zouden wel kunnen. C en D gaan over de buitenkant van de boom, dat is zeker niet goed. Is dat kernhout licht of juist donker? In de tekst staat dat het donkerder is, dus antwoord A is goed.
(Antwoord A: Hout in het midden van de boom dat ouder en donkerder is.)
11. Hoe ontstaat kernhout? Dat moet in de tekst staan. We gaan dus weer **zoekend lezen**. In regel 29 stond het woord kernhout. Daarvoor wordt uitgelegd hoe het ontstaat. Dat hebben we net gelezen bij vraag 10. **Begrijp ik wat ik lees?** (**strategie 2**). Welk antwoord is goed? A is fout, dat zie je meteen. B en C kloppen ook niet met de tekst. Maar antwoord D klopt wel. Dat kernhout ontstaat doordat er geen water meer door die buisjes kan, want de buisjes zijn verstopt.
(Antwoord D: Doordat de buisjes midden in de boom verstopt raken.)
12. Waarom heeft de schrijver deze tekst geschreven? Wil hij de lezers vermaken met een leuk verhaal? ... Nee, dit is geen **verhalende tekst**, dus A is fout. Wil hij een **boodschap overbrengen** of zijn **mening geven**? Nee, B en C zijn ook niet goed. Dan blijft over antwoord D. En dat klopt, het is een **informatieve tekst**. De schrijver wil de lezers iets leren, namelijk hoe je de leeftijd van een boom kunt bepalen. Hij geeft informatie.
(Antwoord D: Om de lezers informatie te geven.)
13. Waar leer je wat een dwarsdoorsnede is? Bekijk alle antwoorden. Wat denk je, welk antwoord is goed? ... Bekijk het plaatje. Bij het plaatje staat geschreven: Dwarsdoorsnede van een boom. Nu weet je precies wat een dwarsdoorsnede is en hoe het er uitziet. Dus het goede antwoord is C.
(Antwoord C: Dat zie je op het plaatje.)
14. In welke zin staat dit stukje het best omschreven? Dat is een moeilijke zin. Wat betekent die zin? ... Ze willen weten welk antwoord een goede **samenvatting** (**strategie 7**) is van regel 30 t/m 33. Welk antwoord is de beste samenvatting? Antwoord A en B zouden wel kunnen maar ze zijn niet volledig; ze gaan maar over een klein stukje van de tekst. Antwoord D is fout, dat staat niet echt in dat stukje. Antwoord C blijft over: Als je weet waar je op moet letten, kun je veel meer zien in hout. Dat is eigenlijk de **hoofdgedachte** (**strategie 6**) van het stukje. Zien jullie dat?
(Antwoord C: Als je weet waar je op moet letten, kun je veel meer zien in hout.)
15. Hoeveel jaar is de boom op het plaatje? ... Wie de tekst goed heeft begrepen, weet dat nu. Wat moet je nu doen? ... Je moet de ringen tellen. Welke ringen? De donkere ringen of de lichte ringen? ... Niet allebei want dan tel je elk jaar dubbel. Hoeveel lichte ringen tel je? Klopt dat met de antwoorden die er staan? De antwoorden 8, 15 en 24 jaar komen niet in de buurt. Het goede antwoord moet dus wel 12 jaar zijn.
(Antwoord B: 12 jaar)

